13/04/2023

Ξάνθη: Ο Εσταυρωμένος του Φώτη Κόντογλου, εικόνα πίστης και αφοσίωσης ενός ευσεβούς ανθρώπου

/ Επικαιρότητα

Δεκάδες πιστοί περνούν απόψε κάτω από την είσοδο του επιβλητικού καμπαναριού του πετρόχτιστου Ιερού Ναού του Αγίου Γεωργίου, στην παλιά πόλη της Ξάνθης, για να εισέλθουν στον περικαλλή αυτό ναό και να παρακολουθήσουν την ακολουθία των Αγίων Παθών. Με κατάνυξη και ευλάβεια θα προσκυνήσουν τον Εσταυρωμένο Χριστό που φέρει την υπογραφή ενός μεγάλου Έλληνα αγιογράφου και λογοτέχνη, του Φώτη Κόντογλου.

Η ιστορία της εικόνας του Εσταυρωμένου που αγιογράφησε ο Φώτης Κόντογλου αποτελεί μια πολύτιμη προφορική μαρτυρία και μια ανάμνηση της μεγάλης πίστης και αφοσίωσης ενός ιδιαίτερα ευσεβούς ανθρώπου, από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της γενιάς του ’30.

Τη δεκαετία του 1950, η φήμη του Κόντογλου ήταν μεγάλη, όλοι τον γνώριζαν και τον τιμούσαν. Αυτός ήταν και ο λόγος που του παραγγέλθηκε να αγιογραφήσει τον Εσταυρωμένο. Το έργο είχε παραγγελθεί το 1959 από τον τότε εφημέριο του ναού, τον πατέρα Μελέτιο. Ο καιρός όμως περνούσε και ο Κόντογλου αργούσε να τελειώσει το έργο και όταν το τελείωσε καθυστερούσε να το στείλει στην Ξάνθη. Παρά τα τηλεγραφήματα που του έστειλαν και τις πιέσεις που δεχόταν, προφασιζόταν διάφορες δικαιολογίες και κωλυσιεργούσε να στείλει τον Εσταυρωμένο στο ναό απ’ όπου και παραγγέλθηκε.

Ο εφημέριος του Αγίου Γεωργίου π. Δημήτριος Μαϊστράλης, που το 1996 ήρθε στο ναό νεαρός διάκος, άκουσε μια προφορική μαρτυρία που δασώθηκε από στόμα σε στόμα και λέγεται πως έπεισε τον Κόντογλου να στείλει τελικά τον Εσταυρωμένο. Μάλιστα, ο ίδιος ο καλλιτέχνης φαίνεται να το έχει καταγράψει, σημειώνοντας πως του άρεσε τόσο πολύ το έργο που ήθελε να το κρατήσει. Σύμφωνα με αυτή τη μαρτυρία ο Φώτης Κόντογλου είδε στον ύπνο του τον Χριστό, ο οποίος του υπέδειξε να στείλει το έργο, όπως είχε υποσχεθεί. Το σημάδι αυτό το εξέλαβε ως Θεία παρέμβαση κι έτσι αποφάσισε να στείλει τον Εσταυρωμένο στην Ξάνθη.

Αυτό φαίνεται και από την ιδιαίτερη αφιερωματική επιγραφή του ιδίου, στο πίσω μέρος του Εσταυρωμένου, στο ύψος της κεφαλής και του φωτοστέφανου: «Δια

χειρός του αμαρτωλού Φωτίου Νικ. Κόντογλου εκ Κυδωνιών Μ. Ασίας αϡ Ν θ + (1959) μηνός Μαρτίου».

Το κωδωνοστάσιο και το μαρμάρινο νεκρικό μνημείο

Χτισμένος το 1835, ο ιερός ναός του Αγίου Γεωργίου βρίσκεται σε μια από τις ομορφότερες γειτονιές της παλιάς πόλης της Ξάνθης, πάνω από τη φημισμένη πλατεία Αντίκα, που φέρει το όνομα μιας ηρωικής προσωπικότητας της τοπικής κοινωνίας, του κομμωτή Γιάγκου Ευστρατίου Αντίκα, που βασανίστηκε μέχρι θανάτου από τα βουλγαρικά στρατεύματα κατοχής.

Όπως οι περισσότεροι ναοί της παλιάς Ξάνθης που κατασκευάστηκαν την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας, η εκκλησία είναι τρίκλητη Βασιλική χωρίς τρούλο. Για την ανέγερσή του συνέβαλαν αποφασιστικά οι καπνέμποροι της Ξάνθης. Στο εσωτερικό του ναού αίσθηση προκαλούν ο ξύλινος δεσποτικός θρόνος, ο ξυλόγλυπτος άμβωνας με τις αγιογραφίες των Ευαγγελιστών και οι κρυστάλλινοι πολυέλαιοι που ήρθαν από τη Ρωσία.

Το πυργοειδές κωδωνοστάσιο, όπου είναι και η είσοδος του ναού στον προαύλιο χώρο, χτίστηκε το 1927, πολύ μεταγενέστερα του αρχικού ναού, αφού οι Τούρκοι

δεν επέτρεπαν στις εκκλησίες να έχουν καμπαναριά. Στον προαύλιο χώρο επίσης εντύπωση προκαλεί το μαρμάρινο νεκρικό μνημείο, που είναι αφιερωμένο από τον Σταύρο Δαβίδοβιτς στη μνήμη της γυναίκας του Ευθαλίας, η οποία καταγόταν από την Ξάνθη και πέθανε από χολέρα στο Κίεβο, το 1866.

Στην ίδια ενορία, λίγα μέτρα μακρύτερα, ανήκει και ο εξίσου εντυπωσιακός πετρόχτιστος ναός του Αγίου Βλασίου, απέναντι ακριβώς από το αρχοντικό σπίτι όπου πέρασε τα παιδικά του χρόνια ο Μάνος Χατζηδάκης μαζί με την οικογένειά του.

Λίγα λόγια για τον Φώτη Κόντογλου

Ο Φώτης Κόντογλου γεννήθηκε στις 8 Νοεμβρίου 1895 στο Αϊβαλί (Κυδωνίες) της Μικράς Ασίας με το επώνυμο Αποστολέλης. Αναζήτησε τόσο στο λογοτεχνικό όσο και στο ζωγραφικό του έργο την «ελληνικότητα», δηλαδή μία αυθεντική έκφραση, επιστρέφοντας στην ελληνική παράδοση. Είχε σημαντικότατη συμβολή στον χώρο της βυζαντινής εικονογραφίας.

Πολύ μεγάλο το έργο του, μέσα απ’ το οποίο ξεχωρίζει η αποκατάσταση των τοιχογραφιών του Μυστρά. Μαθητές του ήταν ο Γιάννης Τσαρούχης και ο Νίκος Εγγονόπουλος.

Πέθανε πρόωρα στις 13 Ιουλίου 1965, στον Ευαγγελισμό από μετεγχειρητική μόλυνση, έπειτα από επέμβαση αφαίρεσης λίθων στην κύστη. Ήταν ταλαιπωρημένος σωματικά και ψυχικά τα τελευταία χρόνια της ζωής του ύστερα από αυτοκινητιστικό ατύχημα, το 1963.

ΠΗΓΗ: ΑΠΕ-ΜΠΕ